

POPISI VLASNIKA GRADSKIH ZEMLJIŠTA U VARAŽDINU IZ DRUGE POLOVICE 17. STOLJEĆA

Gradska uprava u Varaždinu sastavljala je popise vlasnika fundusa za potrebe ubiranja redovnih i izvanrednih poreza i gradskih pristojbi. Iz druge polovice 17. stoljeća sačuvano je deset popisa od kojih je posljednji, iz 1698. godine, cjelovit, a ostali se odnose na pojedine gradske četvrti. Popisi također donose informacije o broju fundusa koje su posjedovali isusovci, pavlini, prelati, Varaždinski generalat i tridesetnica koji su, kao vlasnici gradskih zemljišta, također bili obavezni plaćati poreze. Porez se plaćao prema veličini fundusa.

Analiza prosječne veličine posjeda potvrđuje da su tijekom druge polovice 17. stoljeća povećane ekonomske i socijalne razlike unutar gradskog društva. Stanovnici unutrašnjeg grada posjedovali su prosječno 1,5 - 2 fundusa, a u suburbijima 1,1 - 1,4. Na prosječnu veličinu posjeda utjecali su vlasnici većeg broja fundusa, samostani, Crkva, vojne i civilne službe Kraljevine, čiji broj fundusa raste posebno u unutrašnjem gradu. Oni posjeduju više od 20 posto gradskog zemljišta. Najveći pojedinačni vlasnici su isusovce. Većim brojem fundusa raspolažu također suci, senatori te plemstvo. U suburbijima pratimo suprotan proces, umjesto povećanja, postojeći fundusi se dijele na sve manje čestice. To je pokazatelj veće gustoće stanovanja u suburbijima, ali i sve većeg broja siromašnih građana čija je ekonomska snaga u padu.

Uz analizu ekonomskih i socijalnih procesa u gradu popisi su izvor za procjenu broja stanovnika Varaždina krajem 17. stoljeća. Na temelju broja nastanjenih fundusa i prosječnog broja ukućana procijenjeno je da je krajem 17. stoljeća u gradu živjelo između 2850 i 3350 stanovnika. Popisi sadrže, uz ime i veličinu fundusa, informacije o smještaju, vrsti, kvaliteti zemljišta i iznosu plaćenog poreza ili pristojbe te je važan izvor za povijest katastra grada Varaždina.

Ključne riječi: popisi građana; Varaždin; fundus; porezi; 17. stoljeće.

UVOD

Cjeloviti popisi stanovništva i prikupljanje podataka o demografskim promjenama, ekonomskim aktivnostima, socijalnoj, nacionalnoj i rodnoj strukturi počinju se provoditi razvojem građanskih država u 19. stoljeću. Međutim, informacije o popisivanju određenog dijela populacije s namjerom da se prikupe određeni podaci sežu daleko u povijest. Oni su najčešće u funkciji skupljanja poreza i drugih davanja u kojima se popisuju nositelji tih obaveza. Popisuju se i vojni obveznici za potrebe novačenja i popunjavanja vojske ili isplate plaća. Popise svojih članova vodili su cehovi, a gradske uprave popise izabranih ili imenovanih službenika i članova skupštine te popise osoba određenih zanimanja, npr. trgovaca, obrtnika, stranaca i sl. Crkvene vizitacije i matične knjige također su važan izvor informacija o stanovništvu nekog područja. Međutim, vođenje matičnih knjiga krštenih (rođenih), vjenčanih i umrlih postala je obaveza župnika tek nakon Tridentskog koncila. One pomažu u prikupljanju podataka o stanovništvu na relativno malom području župe, a njihova vrijednost kao povijesnog izvora ovisi o kontinuitetu vođenja i njihovoj očuvanosti. U kontinentalnoj Hrvatskoj malo je sačuvanih matičnih knjiga iz razdoblja prije 18. stoljeća. Popisivače, način popisivanja i informacije koje se prikupljaju određivali su korisnici informacija, upravna tijela svjetovne ili crkvene vlasti.

Za povijest slavonskih gradova, trgovišta i naselja u ranom novom vijeku poseban značaj imaju popisi kućedomačina ili vlasnika kuća i zemljišta nastali za potrebe novačenja vojnika, ubiranje poreza i lukna. Dok su u jednim poimenično popisani vlasnici, u drugima se sumarno navodi ukupni broj kuća i stanovnika. U hrvatskoj historiografiji oni se najčešće koriste kao sekundarni izvor na temelju kojeg se prate demografska kretanja i procjenjuje broj stanovnika pa se u objavljenim radovima uglavnom analizira njihov broj. Iz druge polovice 17. stoljeća sačuvani su popisi obveznika davanja lukna u župama komarničkog arhiđakonata nastali tijekom vizitacija 1659., 1671. i 1680. godine. U njima se nalaze i popisi kućedomačina u koprivničkoj župi. Popise je, u svrhu procjene broja stanovnika u župama komarničkog arhiđakonata, Podravini i Koprivnici u više članaka analizirao Stjepan Krivošić.¹ U novije vrijeme naseljima i stanovništvom u slavonskim gradovima u ranom novom vijeku bavi se Hrvoje Petrić.²

¹ Stjepan KRIVOŠIĆ, „Stanovništvo Podravine 1659. - 1859. godine“, *Podravski zbornik*, No. 9., 1983., 147-165 i Stjepan KRIVOŠIĆ, „Koprivnica - naselje i njegovi stanovnici: od sredine XVII. do sredine XIX. stoljeća“, *Podravski zbornik*, No. 14., 1988., 120-140.

² Hrvoje PETRIĆ, *Pogranična društva i okoliš; Varaždinski generalat i Križevačka županija u 17. stoljeću*, Meridijani i Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Samobor – Zagreb, 2012. i Hrvoje

Upravna autonomija Varaždina kao slobodnog kraljevskog grada podrazumijevala je obavljanje različitih poslova upravljanja Gradom, njegovom imovinom kao i obavljanje upravnih poslova i izvršavanje odluka viših upravnih tijela, varaždinskog župana, Hrvatskog sabora i kralja. Od poslova i naredbi viših tijela upravne vlasti u 17. stoljeću svakako je najvažniji posao bio skupljanje redovnih i izvanrednih poreza te gradskih pristojbi. Građani su također bili obavezni na različita davanja u obliku radova ili dovoza materijala, na primjer dovoz kamenja za popravak gradskih ulica ili obnovu župne crkve, te su se popisima određivale obaveze. Osnova za razrez poreza bio je fundus (*grunt*), odnosno gradsko zemljište s kućom, gospodarskim zgradama ili bez njih. Izvori ne donose informacije o veličini fundusa iako je ona bila određena, što potvrđuju popisi u kojima se navode vlasnici cijelih fundusa, polovice ili tek čestice. Vijesti o parcelaciji gradskog zemljišta u Varaždinu sežu u 13. stoljeće. Prema povelji kralja Andrije II. iz 1209. godine građani su dužni plaćati županu 12 denara od svakog gradskog zemljišta,³ ali nepoznato je na koji je način provedena parcelacija. Razrezivanje poreza, gradskih pristojbi i drugih obaveza građana prema broju i veličini fundusa zahtijevalo je popisivanje njihovih vlasnika i stalno ažuriranje popisa.

Najstariji poznati popis građana Varaždina je popis iz oko 1520. godine koji se čuva u Državnom arhivu u Nürnbergu u arhivskom gradivu obitelji Brandenburg. Nastao je za potrebe ubiranja poreza tadašnjeg vlasnika varaždinske tvrđe Jurja Brandenburga.⁴ Popis donosi imena 100 vlasnika kuća u unutrašnjem gradu i 250 u suburbijama navodeći ponegdje uz ime vlasnika i njegovo obrtničko zanimanje.⁵ Slijedeći sačuvan popis iz 16. stoljeća nastao je 1566. godine za potrebe ubiranja kraljevskog poreza po jednakom obrascu kao i popis iz 1520. godine. Ukupni broj vlasnika kuća u gradu bio je 256, od toga 130 u unutrašnjem gradu.⁶ Navedene popise historičari najčešće koriste kao polazište za procjenu broja stanovnika u Varaždinu u 16. stoljeću.

PETRIĆ, *Koprivnica u 17. stoljeću: okoliš, demografske, društvene i gospodarske promjene u pograničnom gradu*, Samobor, Meridijani, 2005.

³ *Statuta civitatis Varasdiensis*, preveli i priredili Josip KOLANOVIĆ i Mate KRIŽMAN, Državni arhiv u Varaždinu, Varaždin, 2001., 53.

⁴ Neven BUDAK, *Gradovi varaždinske županije u srednjem vijeku*, Nakladna kuća dr. Feletar, Koprivnica, 1994., 158.

⁵ Popis je objavila Ljerka Perči. Ljerka PERČI, „Popis građana Varaždina iz 1520. godine“, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, No. 1, Zavod za znanstveni rad HAZU Varaždin, Zagreb-Varaždin, 1986., 267-275.

⁶ BUDAK, n. dj., 160.

POPISI VLASNIKA FUNDUSA DRUGE POLOVICE 17. STOLJEĆA

Popisi vlasnika fundusa iz druge polovice 17. stoljeća, koji su tema ovog rada, nalaze se u Radikalnom arhivu fonda br. 2 Poglavarstva slobodnog i kraljevskog grada Varaždina od kojih se jedan popis iz 1670. i dva popisa iz 1673. godine nalaze među ispravama i spisima, a popisi iz 1668., 1669., 1673., 1688., 1689.?, 1695. i 1698. godine u svežnju "Računi kmetskog suca i tržnog nadzorništva 1632. – 1784. godine". Popis u Radikalnom arhivu iz 1670. te dva popisa iz 1673. godine dobro su očuvana, na kvalitetnom su papiru i pisana lijepim i čitkim rukopisom, dok su popisi u svežnju na papiru slabije kvalitete, oštećenih rubova i ponegdje teško čitljivi.⁷ Listovi su povezani u knjižice, a na naslovnici je navedeno ime i služba popisivača izabranog od suca i senatora te godina popisa. Sačuvani popisi su zapravo prijepisi na latinskom jeziku koje su napravili bilježnici i zaključili ih potpisom. Na to upućuje razlika u kvaliteti rukopisa popisa i izvještaja na kraju knjižice, koji je popisivač zapisao vlastoručno, o izdacima novca za potrebe popisivanja i o količini novca predanog sucu. Izvještaj je pisan neujednačenim rukopisom i na kajkavštini.

Od deset popisa samo se posljednji iz 1698. godine može smatrati cjelovitim. Ostali obuhvaćaju unutrašnji grad ili dio unutrašnjeg grada i jednog od gradskih suburbija ili samo suburbije. Međutim, i nepotpuni popisi daju kvalitetne informacije o gradu i stanovnicima. Druga polovica 17. stoljeća razdoblje je u kojem je završena izgradnja franjevačkog i isusovačkog kompleksa sa školom i sjemeništem te je urbana struktura unutrašnjeg grada dobila obris koji je sačuvala do danas. Uz to, popisi su nastali nakon velikog požara 1665. godine u kojem je stradao veliki dio grada te se popisima može pratiti tijek obnove nakon njega i promjene nastale novom izgradnjom. Spojeni su neki fundusi na kojima su izgorjele kuće i na njima su izgrađene nove i veće, posebno u unutrašnjem gradu i uz ophodnu cestu oko obrambenog jarka. Uz teške posljedice koje je ostavio požar, druga polovica 17. stoljeća razdoblje je vertikalnog raslojavanja gradskog društva.⁸ Kako su popisani svi fundusi koje su građani posjedovali u unutrašnjem gradu ili suburbijima kao i vrsta fundusa, prazan, alodij ili vrt, popisi omogućuju analizu strukture gradskog posjeda i socijalni status vlasnika. Popisi donose također i informacije o broju fundusa koje su posjedovali isusovci, pavlini, prelati, Varaždinski generalat i tridesetnica koji su, kao vlasnici gradskih zemljišta, ta-

⁷ HR-DAVŽ-2. Poglavarstvo grada Varaždina, Radikalni arhiv, Računi kmetskog suca i tržnog nadzorništva 1632. – 1784. (dalje: PGV, R. a., Računi kmetskog suca).

⁸ O društvenim borbama u gradu vidi više u: Višnja BUREK, *Otkrivanje gradskih tajni; Varaždin u 17. stoljeću*, HAZU Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Zagreb – Varaždin, 2019., 339-419.

kođer bili obavezni plaćati poreze. Posjedovanje većeg broja fundusa pojedinih vlasnika nije utjecalo na promjenu ubiranja poreza koji se i dalje plaćao zasebno za svaki fundus. Zapisnici poglavarstva grada Varaždina (dalje *Protokoli*) zabilježili su probleme u prikupljanju poreza tijekom cijelog 17. stoljeća. U zaključku senata iz 1599. godine o povećanju redovnog poreza navodi se da se ni jedne godine nije moglo prikupiti dovoljno novca za podmirenje miholjčice⁹ koja je iznosila 160 fl¹⁰ te je gradski oficijal¹¹ uvijek morao dodati 40 - 50 fl iz gradske blagajne. Zbog toga je bilo potrebno povećati porez. Određeni su građani koji će izvršiti reviziju fundusa unutar i izvan bedema te će se na temelju broja fundusa razrezati porez.¹² Problemi su posebno izraženi u drugoj polovici 17. stoljeća kad su stanovnici grada postali pripadnici svjetovnog i vojničkog plemstva koji su svoje plemićke povlastice neplaćanja poreza primjenjivali i na gradska zemljišta. U to vrijeme učestali su sudski postupci protiv neplatiša kao i žalbe kralju i zapovjednicima Varaždinskog generalata (dalje: Generalat).¹³

Vlasnici fundusa popisivali su se prema gradskim četvrtima u kojima su živjeli. Od kraja 16. do kraja 17. stoljeća grad je bio podijeljen na četiri gradske četvrti. Unutrašnji grad, zaštićen bedemima i obrambenim jarkom, nije bio zasebna četvrt, već je podijeljen i povezan s dijelovima suburbija. Potkraj 17. stoljeća provedena je teritorijalna reorganizacija i uvedena podjela na tri četvrti. Popisivači fundusa bili su četvrtari¹⁴ ili drugi građani koje bi izabrali sudac i senat. Sačuvani popisi ukazuju na to da se vlasništvo provjeravalo prema starijim predlošcima. Na nekim mjestima precrtano je ime starog vlasnika i upisano novo. Uz to, imena nekih vlasnika zadržana su i nakon prodaje kuće ili zemljišta, što potvrđuju kupoprodajni ugovori zapisani u *Protokolima*. Ako su zemljišta bila založena, porez su plaćale osobe koje su ih držale u zalogu.

Od deset popisa iz druge polovice 17. stoljeća samo je za popise iz 1695. i 1698. godine na naslovnici knjižice naveden razlog popisivanja, skupljanje novca za popravak gradskih mostova. Međutim, računi mesarskog ceha pokazuju kojim

⁹ Miholjčica je bio prihod varaždinskog župana koju je Grad podmirivao na da sv. Mihaela po kojem je dobila i ime (op. a.).

¹⁰ *Florenus Hungaricalis* (ugarska forinta).

¹¹ Oficijal (*officialis bonorum civitatis, sodecz, officialis colonorum*) bio je gradski službenik koji je vodio brigu o gradskim dobrima, vinogradima, poljima, šumama, sjenokošama i upravljao gradskim kmetovima (op. a.).

¹² *Zapisnici poglavarstva grada Varaždina* (dalje: ZPGV, broj sveska, godina, stranica u ediciji), ur. Josip BARBARIĆ, svesci I – XI, Državni arhiv u Varaždinu, Varaždin, 1990. do 2006., III/1599., 198.

¹³ O problemu ubiranja poreza od gradskih zemljišta vidi više u: BUREK, n. dj., 56-58.

¹⁴ Četvrtari su bili izabrani gradski službenici koji su obavljali različite poslove na temelju odluka suca i senata u četvrti za koju su izabrani. Više o četvrtarima vidi u: BUREK, n. dj. 235-236.

su porezima i pristojbama bili opterećeni vlasnici zemljišta. Mesari su imali dva zemljišta u unutrašnjem gradu u Školskoj ulici te u izdacima ceha navode isplate za poreze i pristojbe.¹⁵ Najčešće se spominju miholjska i martinska daća. Nekoliko puta se spominje kraljevica, a u vrijeme ratova i *soldački penezi*. Mesari su 1686. godine platili *miholszke daće od nuterniega grunta czesskoga* 20 denara, *martinszke dachae od toga grunta* 80 denara, *szoldaczkeh penez od grunta toga opervich* 80 denara i *drugoch od toga grunta szoldaczkeh penez* forintu i 20 denara.¹⁶ Sedam godina kasnije, 1693. godine, platili su *od cheskoga grunta portiae* dvije forinte i 40 denara, *miholizke dache od grunta cheskoga* 20 denara, *od cheskoga grunta szoldaczkeh penez* 80 denara i *martinszke dache* 80 denara.¹⁷

POPISI IZ 1668. I 1669. GODINE

U popisima iz 1668. i 1669. godine popisani su vlasnici zemljišta druge gradske četvrti koja je obuhvaćala sjeverni i sjeveroistočni dio unutrašnjeg grada, Gajevu, Kukuljevićevu, Usku i nestalu uličicu uz istočni gradski bedem (Mesnička ulica) te Ciglenicu i Brodovski konec (danas Trstenjakova i Trenkova ulica) u sjevernom suburbiju.¹⁸ Sjevernom suburbiju pripadao je i Dravički konec (danas Starčevićeva ulica) kao i kuće uz sjeverni obrambeni jarak. Kako u popisu vlasnika kuća u Brodovskom koncu i u Ciglenici nalazimo i one čije kuće *Protokoli* lociraju u Dravički konec ili uz obrambeni jarak, možemo zaključiti da je popisom obuhvaćen veći dio sjevernog suburbija. Popisom nisu obuhvaćena zemljišta i alodiji isusovaca.

¹⁵ Cehmeštar zapisuje u Knjigu računa da je platio *od fundussa vu Varassu dache martinszke i miholszke dacse od gruntou ceskeh*. Usp. Krešimir FILIĆ, *Varaždinski mesarski ceh*, Kulturno-prosvjetno vijeće općine Varaždin, Varaždin, 1968., 312, 229.

¹⁶ FILIĆ, n. dj., 315.

¹⁷ *Isto*, 346-347.

¹⁸ PGV, R. a., Računi kmetskog suca.

U dvama navedenim popisima koje je potpisao, a prema rukopisu i sastavio bilježnik Andrija Husz, nema značajnijih razlika. U dijelu unutrašnjeg grada popisano je 63 (61) fundusa i 45 (46) vlasnika. Popisana su četiri (dva) vrta i deset zapuštenih zemljišta, od toga šest u Velikoj (Gajevoj) ulici koja je teško stradala u požaru 1665. godine. U Brodovskom koncu i Ciglenici popisano je 148 (143) građana koji su vlasnici 155 (156) fundusa od čega 44 u Ciglenici i 111 (112) u Brodovskom koncu. U popisu su četiri vrta i četiri zapuštena zemljišta. Zanimljivost popisa su tri fundusa u Brodovskom koncu na kojima su se nalazile mesnice.¹⁹

Većina građana vlasnici su jednog fundusa, ali u popisima se izdvajaju tri koji posjeduju više fundusa u unutrašnjem gradu i suburbijima. Najveći je posjednik plemić Stjepan Peršinović, *aulae familiaris* zagrebačkog biskupa Petra Petretića, priženjen u trgovačku obitelj Gonan, sa šest zemljišta u unutrašnjem gradu i alodijem u suburbiju. Fundusi, od kojih se za dva navodi da su zapušteni, mogu se locirati u Gajevu ulicu pa se vjerojatno radi o zemljištima koje je Peršinović uzeo u zalag za posuđeni novac vlasnicima čije su kuće izgorjele ili oštećene u požaru. Brojem fundusa izdvaja se Ivan Kristofor Bosserman (Wasserman), kaštelan varaždinske tvrđe, koji je posjedovao tri fundusa u unutrašnjem gradu nasuprot vrata tvrđe na kojima je podigao zidanu kuću (kasnije palača Sermage). Posjedovao je i vrt uz sjeveroistočni obrambeni jarak i staje Generalata (Padovčeva ulica) te dva alodija u suburbiju. Licitar Matija Rainstrom vlasnik je dvaju fundusa i vrta u unutrašnjem gradu i alodija u Brodovskom koncu.

U obama popisima naveden je i plaćeni iznos za svako zemljište, 60 denara za funduse u unutrašnjem gradu, a 30 u suburbijima, međutim, na naslovnici knjižice nije navedena vrsta poreza ili pristojbe koja se prikupljala. Prema računima mesarskog ceha, martinska i miholjska daća bile su nepromijenjene od 1652. godine do kraja stoljeća, miholjska daća iznosila je 20 denara, a martinska 80, dok se iznos kraljevice i *soldačkih peneza* mijenjao i uglavnom je bio viši od 80 denara.²⁰ Preostaje porez *od posesiae od ceskeh gruntov* ili *od cheskoga grunta portiae*, pristojbe za posjedovanje gradskog zemljišta koja se mijenjala u skladu s odlukama magistrata. Već 1670. godine povišena je na 80 denara za unutrašnja i 40 denara za vanjska zemljišta.

¹⁹ Tablični prikaz svih popisa nalazi se dalje u tekstu (op. a.).

²⁰ Mesari su za kraljevicu 1655. platili 50 denara, 1659. 2 forinte. *Soldačkih peneza* dali su 1663. 1 fl i 60 denara, 1684. 1 dukat i 20 denara, a 1693. godine 80 denara. Usp. FILIĆ, n. dj., 230, 241, 252, 312, 347.

POPISI IZ 1670. GODINE

Popis četvrte četvrti iz 1670. godine također je sastavio i potpisao bilježnik Andrija Husz. Četvrta četvrt obuhvaćala je jugozapadni dio unutrašnjeg grada, zapadni dio današnje Gundulićeve ulice, južnu stranu Franjevačkog trga, Uršulin-sku ulicu, Ulicu sv. Nikole (Draškovićeve ulica) s uličicom mesara (Školska ulica) i kuće uz Donja vrata. Unutrašnjem gradu pridružen je Dugi konec (Zagrebačka ulica) u južnom suburbiju.²¹ Međutim, u popisu vlasnika kuća i zemljišta u Dugom koncu nalaze se vlasnici u Vidovskom koncu (Blažekova ulica), Cargovcu (Ulica Frana Supila) i južnom dijelu ophodne ceste oko obrambenog jarka, što se može potvrditi kupoprodajnim ugovorima u *Protokolima*.

Zapadni dio unutrašnjeg grada bio je slabije urbaniziran. Uz zapadni bedem, prema *Protokolima*, još je uvijek bilo praznih zemljišta i vrtova, ali popisivač ih nije označio u popisu. Broj fundusa manji je od sjevernog dijela grada, u popisu je 27 vlasnika koji posjeduju 45 fundusa. U toj četvrti nalazilo se pet fundusa u vlasništvu Generalata na kojima se nalazila kuća – stan zapovjednika Slavonske krajine,²² tri fundusa u vlasništvu Zagrebačkog kaptola (Uršulinska ulica) stečena 1661. godine legatom Ivana Vojkovića od Klokoča²³ te zgrada varaždinske tridesetnice sa stajama uz zapadni bedem. U južnom suburbiju popisano je 86 fundusa u vlasništvu sedamdesetčetvorice građana. Uz Generalat najveći pojedinačni vlasnik fundusa bio je Ludovik Šavor, konjanik varaždinske regimente, koji je posjedovao četiri zemljišta u unutrašnjem gradu. Njegovo vlasništvo bila je kuća na uglu Draškovićeve i Kačićeve ulice²⁴ sa zemljištem koje se protezalo do zapadnog gradskog bedema. Šavor je posjedovao i alodij u suburbiju.

POPISI IZ 1673. GODINE

Zbog brojnih promjena vlasništva i poteškoća u skupljanju poreza i pristojbi magistrat je odlučio da se napravi novi popis fundusa. Uz požar i prodaju opožarenih zemljišta značajan broj kuća i zemljišta došao je legatima u posjed Crkve i crkvenih redova koji su kao novi vlasnici bili obavezni na plaćanje svih poreza

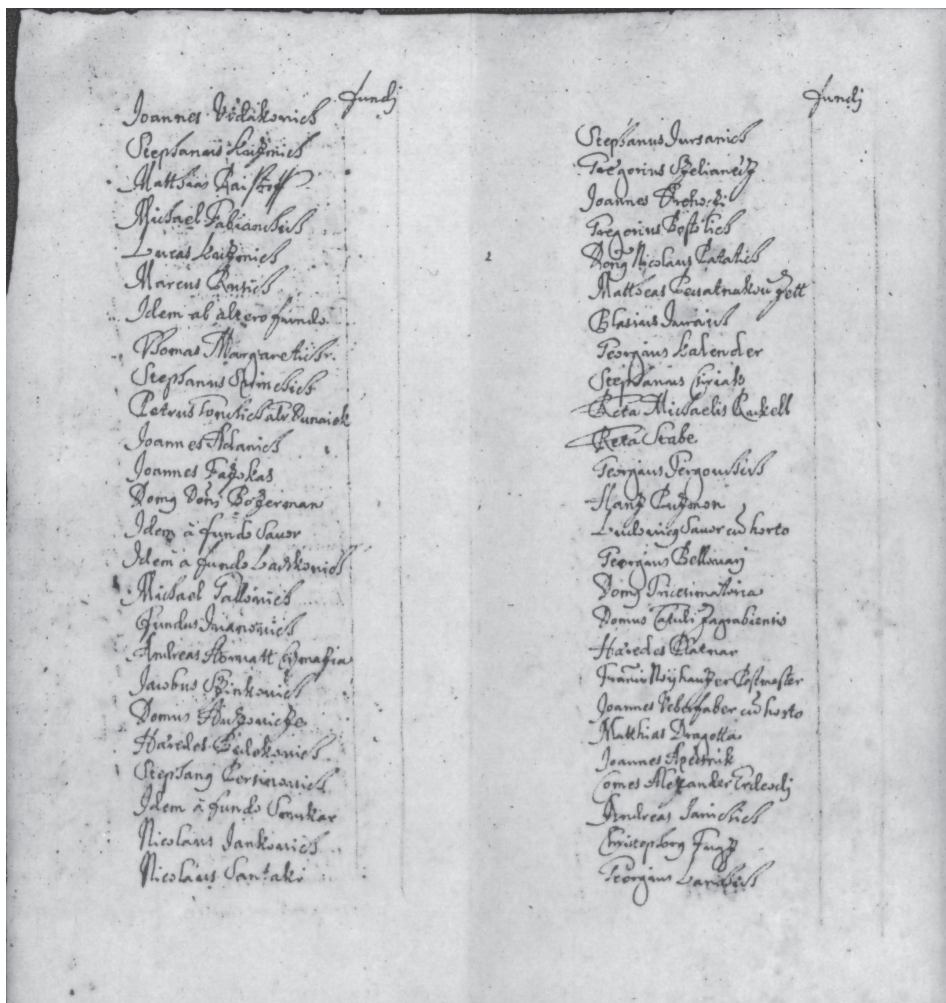
²¹ PGV, R. a., 952 XLVI-745.

²² Kuća Varaždinskog generalata nalazila se na mjestu današnje zgrade Varaždinske županije na Franjevačkom trgu. Zemljište Generalata protezalo se do Školske ulice (op. a.).

²³ ZPGV, VII/1661., 153.

²⁴ Kuća se nalazila na mjestu na kojem je u 18. stoljeću izgrađena barokna palača Zagrebačkog kaptola (op. a.).

i pristojbi kao i građani.²⁵ Tome su se posebno opirali isusovci, o čemu svjedoče isprave Radikalnog arhiva o sudskim sporovima Grada i isusovaca. Sačuvana su tri popisa, dva koja popisuju vlasnike fundusa u unutrašnjem gradu i jedan s popisima vlasnika u sjevernom suburbiju. Sva tri popisa sastavio je i potpisao bilježnik Andrija Husz.

Slika 1. Popis vlasnika fundusa u unutrašnjem gradu iz 1673. godine, PGV, R. a., 953 XLVI-746.

²⁵ Franjevci su bili izuzeti od plaćanja poreza i gradskih pristojbi osim za zemljište na kojem su se nalazile staje i vrt (op. a.).

U prvom popisu unutrašnjeg grada popisano je 105 fundusa i 92 vlasnika, ali rubrika u koju je trebalo upisati broj i veličinu fundusa ostala je dijelom prazna pa je ukupan broj fundusa nepoznat. Nedostaju podaci za zemljišta isusovaca kao i značajnog dijela vlasnika zemljišta u Gajevoj, Gundulićevoj ulici te Franjevačkom trgu koja se mogu dokumentirati *Protokolima*.²⁶ Drugi popis je detaljniji, 69 vlasnika posjedovalo je 127 fundusa. Uz ime vlasnika i veličinu fundusa upisan je i iznos plaćenog poreza, 80 denara za zemljište u unutrašnjem gradu.²⁷

Ni drugi popis ne sadrži imena svih vlasnika, međutim, dva popisa se međusobno nadopunjuju. Njihovim objedinjavanjem dolazimo do brojke od 181 fundusa i 127 vlasnika. U cijelosti su popisana zemljišta na kojima su izgrađeni isusovački samostan, crkva, škola i sjemenište s imenima vlasnika od kojih su isusovci kupili zemljišta za gradnju. Samostanski kompleks zauzimao je 12 fundusa, a sjemenište šest. Generalat je posjedovao osam zemljišta na kojima se nalazio stan zapovjednika na Franjevačkom trgu i staje u Padovčevoj ulici. Uz tri zemljišta Zagrebačkog kaptola u Uršulinskoj ulici zagrebački biskup posjedovao je kuću na glavnom trgu kupljenu od nasljednika plemića Jurja Šambara.²⁸ Uz isusovce i Generalat vlasnici triju i više zemljišta već su spomenuti pripadnici vojničkog plemstva, kaštelan tvrđe Ivan Kristofor Bosserman, zapovjednik konjaništva Ludovik Šavor, vojnik Ivan Lochenperger i Draškovići.

Vlasnike zemljišta i kuća gornjeg suburbija popisao je četvrtar druge četvrti Juraj. Naslovnica knjižice donosi informaciju da će Juraj popisati gornji (*donji* je precrtano) dio vanjskog grada. Međutim, u knjižici su dva popisa između kojih postoje značajne razlike. U prvom dijelu, bez opisa o kojem se dijelu grada radi, popisano je 133 vlasnika i 139 fundusa, ali bez informacija o broju i veličini zemljišta, praznim zemljištima ili vrtovima. Prema kupoprodajnim ugovorima u *Protokolima* može se zaključiti da su popisani vlasnici fundusa u Brodovskom koncu i sjevernom dijelu ceste oko obrambenog jarka. Drugi dio, u kojem je naznačeno da se radi o vlasnicima gornjeg vanjskog grada, obuhvaća vlasnike Miličkog konca, Slopanca, Dravičkog konca, Ciglenice i Rogoznice sve do Dravice, s obzirom na to da su uključena dva mlina, Mihaela Vukšića i isusovaca. Popisano je 87 vlasnika, ali rubrika o broju fundusa ostala je prazna.²⁹ Objedinjavanjem jednog i drugog fundusa kojim je obuhvaćen cijeli sjeverni i sjeverozapadni dio vanjskog grada, dolazimo do 200 vlasnika, ali bez točnih informacija o broju i ve-

²⁶ PGV, R. a., 953 XLVI-746.

²⁷ PGV, R. a., Računi kmetskog suca.

²⁸ ZPGV, VII/1666., 299-301.

²⁹ PGV, R. a., 954 XLVI-747.

ličini fundusa. Zanimljivost popisa je, uz tri mesnice, zanimanje jednog vlasnika: Jakoba *vertara*, kojeg u popisu iz 1688. godine zovu Jakob *hortulanus* (vrtlar). Zanimanje vrtlar spominje se u Gradskim knjigama iz sredine 15. stoljeća, ali do ovog popisa u izvorima nema vijesti o tom zanimanju u gradu. Vrtlar je vjerojatno bio u službi obitelji Drašković s obzirom na to da je nakon njegove smrti fundus pripao Draškovićima.

POPIS IZ 1688. GODINE

Iz 1688. godine sačuvan je popis vlasnika druge četvrti, odnosno gornjeg suburbija o plaćanju poreza koji je iznosio, kao i 1670. godine, 40 denara za zemljišta u suburbiju. U popisu je popisano više od 300 fundusa, međutim, imena vlasnika su teško čitljiva zbog oštećenja i izbljedjele tinte. U svežnju se nalazi još jedan nepotpun i nedatiran popis vlasnika fundusa u sjevernom suburbiju. Prema potpisu bilježnika Matije Petrovića može se datirati u vrijeme kad je Petrović obnašao bilježničku službu, tj. od 1689. do 1693. godine.³⁰

POPIS IZ 1695. GODINE

Popis iz 1695. godine imao je drukčiju funkciju, bio je sastavljen za potrebe skupljanja sredstava za popravak gradskih mostova po nalogu Kraljevstva, kako je zapisano na naslovnici knjižice. Hrvatski sabor je tijekom 17. stoljeća nekoliko puta raspravljao o stanju gradskih bedema i potrebi čišćenja obrambenog jarka. Sa Sabora u Zagrebu 1655. godine stigao je nalog Varaždinu da popravi gradski zid. Popravak jugoistočnog dijela gradskog bedema obavio je zidar Štef Kasar 1659. godine.³¹ Dvije godine kasnije, 1661. godine, gradski zidari Blaž Hohenecker i Jakob Jančić popravljali su gradske bedeme s vanjske strane od temelja do sredine tornjeva.³² Mostovi preko obrambenog jarka kod Gornjih i Donjih gradskih vrata bili su dio fortifikacijskog sustava Varaždina koje je također trebalo popravljati. To nisu bili jedini mostovi o kojima je brigu vodio Grad. Izvori iz 17. stoljeća spominju most preko kanala kojim je Dravica utjecala u obrambeni jarak

³⁰ PGV, R. a., Računi kmetskog suca.

³¹ ZPGV, VI/1659., 420.

³² PGV, R. a., 444 XXIX-240.

na početku Dravičkog konca,³³ most na nasipu kod Rogoznice³⁴ i Kameni most na Plitvici.

U popisu iz 1695. godine unutrašnji grad je cjelina odvojena od suburbija. To je učinjeno novom teritorijalnom podjelom na tri četvrti: unutrašnji grad, gornji vanjski (sjeverni suburbij) i donji vanjski (južni suburbij). Popisani su vlasnici koji su živjeli u unutrašnjem gradu kao i svi fundusi koje su posjedovali unutar bedema i izvan njih. Nisu ga proveli četvrtari, već senator i kirurg Filip Krajačić i plemić Juraj Klik. Prepisao ga je i potpisao bilježnik Franjo Szembiborczy. Vlasnici zemljišta u unutrašnjem gradu plaćali su 6 rfl,³⁵ a u suburbijima polovicu tog iznosa. Popisivači su utvrdili da 111 vlasnika posjeduje 206 fundusa u unutrašnjem gradu te 60 u suburbijima. Najveći posjednici su crkveni redovi, prelati, Generalat i tridesetnica. Isusovci posjeduju 15 fundusa u unutrašnjem gradu i 5,5 u suburbiju, sjemenište 10 u unutrašnjem gradu i pet u suburbiju, Generalat devet u unutrašnjem gradu i četiri vrta u suburbiju. Među plemstvom najveći posjednik je Petar Prašinski s 10 fundusa u unutrašnjem gradu i pet u suburbijima, slijede plemićke obitelji Draškovići, Druskoczy, Matija Marić, Patačići i vojnici Generalata.³⁶

POPIS IZ 1698. GODINE

Sredstva prikupljena za popravak mostova 1695. nisu bila dovoljna pa se 1698. godine ponovno skupljaju.³⁷ Popis svih vlasnika fundusa povezan je u jedinstvenu knjižicu. Najprije su popisani vlasnici unutrašnjeg grada, zatim južnog i sjevernog suburbija. Funduse su popisali općinski odbornik (*vir communis*) Grgur Zebec i brijač Matija Zgoinik. Popis je zaključen izvještajem o troškovima i predaji novca uz potpis bilježnika (Franje Kiša?).

Vlasnici su plaćali isti iznos kao i 1695. godine, 6 rfl za zemljišta u unutrašnjem gradu i 3 rfl za ona u suburbiju. Međutim, uz mnoge pripadnike svjetovnog i vojničkog plemstva, senatore, isusovce, Generalat i tridesetnicu upisano je *nihil*, što upućuje na probleme skupljanja novca ili oslobađanje dijela vlasnika od plaćanja. U unutrašnjem gradu popisano je 110 vlasnika koji su, uz 203 fundusa

³³ ZPGV, VIII/1680., 337.

³⁴ PGV, R. a., Računi kmetskog suca. Rogoznice je bila najsjeverniji dio gornjeg suburbija na putu prema Dravici, jednom od dravskih rukavaca na kojem su se nalazili mlinovi (op. a.).

³⁵ *Florenus Rhenensis* (rajnska forinta).

³⁶ PGV, R. a., Računi kmetskog suca.

³⁷ Za posljednjih pet godina 17. stoljeća sačuvan je mali broj zapisnika pa nije moguće slijediti odluke magistrata povezane s radovima na obnovi gradskih mostova (op. a.).

U suburbijima je popisano ukupno 245 vlasnika koji posjeduju 326 fundusa. Popisu treba pribrojiti 54 fundusa koje su u suburbijima posjedovali stanovnici unutrašnjeg grada, te je ukupan broj fundusa u suburbijima 380. Isusovci posjeduju ukupno 34 fundusa, franjevci i pavlini po tri kao i prelati. Generalat posjeduje 10 fundusa, a tridesetnica tri u unutrašnjem gradu. Broj fundusa koje posjeduju samostani, Crkva, kraljevske vojne i civilne službe ukupno je 46.

STRUKTURA I VELIČINA GRADSKOG POSJEDA VLASNIKA FUNDUSA

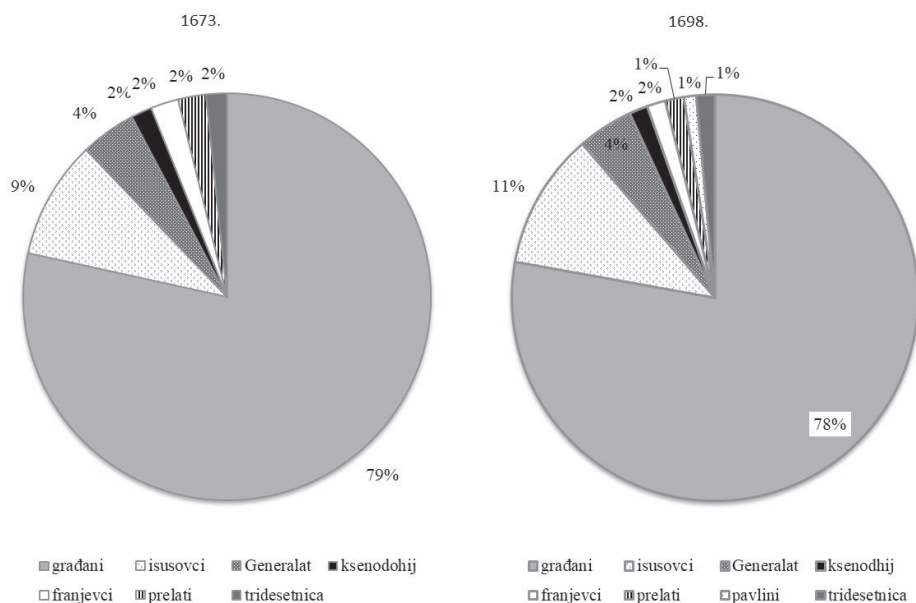
Popisima nisu obuhvaćene sve nekretnine koje su građani posjedovali, već samo one na području grada, zemljišta s kućama i gospodarskim zgradama, alodiji u suburbijima i vrtovi.⁴⁰ Alodije u suburbijima posjeduju stanovnici unutrašnjeg grada. Od 111 vlasnika popisanih 1695. godine, 22 posjeduju alodije, od kojih neki, npr. trgovci Danijel Praunsperger i Karlo Ruesz, sudac Matija Marić, senator Matija Galjuf posjeduju po dva. Tri godine kasnije, 1698. godine, 110 vlasnika koji žive u unutrašnjem gradu posjeduju ukupno 257 fundusa na gradskom području.

Tablica 1. Prosječna veličina gradskog posjeda prema popisima iz druge polovice 17. stoljeća

	1669.	1673.	1698.
u unutrašnjem gradu		1,52	1,84
u suburbijima	1,09	1,09	1,40
ukupno		1.3	1.63

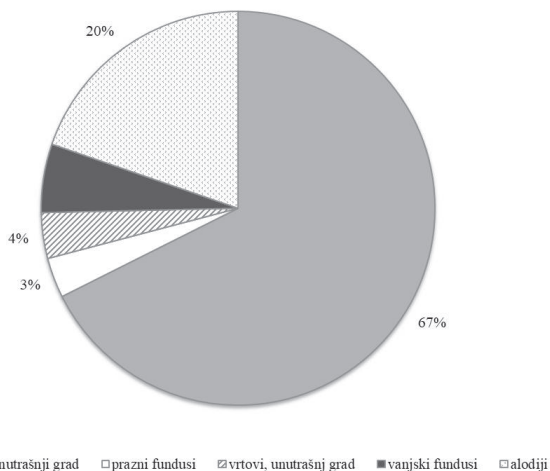
Prosječna veličina gradskog posjeda u porastu je u unutrašnjem gradu dok u suburbijima raste tek na kraju 17. stoljeća. Ekonomska moć i društveni status još uvijek se izgrađivao posjedovanjem nekretnina i veličinom posjeda. Stanovnici unutrašnjeg grada posjeduju prosječno 1,5 - 2 fundusa, dok u suburbijima 1,1 - 1,4. S obzirom na to da popis iz 1698. godine uključuje i posjede koje vlasnici unutrašnjeg grada imaju u suburbijima, prosjek svih zemljišta koje posjeduju stanovnici unutrašnjeg grada još je viši i iznosi 2,33 fundusa. Građani suburbija posjeduju prosječno tek nešto više od jednog fundusa.

⁴⁰ Na području gradske općine građani su posjedovali oranice, vinograde, sjenokoše, livade, šume, a na Dravici i Plitvici mlinove (op. a.).

Grafikon 1 i 2. Udjel vlasništva građana, crkvenih redova, kraljevskih i vojnih službi u unutrašnjem gradu 1673. i 1698. godine

Na prosječnu veličinu posjeda dijelom su utjecali isusovci, prelati, Generalat i tridesetnica, čiji broj fundusa raste posebno u unutrašnjem gradu. Oni posjeduju više od 20 posto gradskog zemljišta. Najveći su pojedinačni vlasnici isusovci, ali treba uzeti u obzir to da fundusi na kojima se nalazi franjevački samostan i crkva nisu bili oporezovani i nemamo podatke o ukupnom broju njihovih fundusa. Struktura vlasništva građana unutrašnjeg grada pokazuje da se više od 75 posto njihovih nekretnina nalazilo u unutrašnjem gradu, a ostalo su alodiji i zemljišta u suburbijima.

Grafikon 3. Struktura gradskog posjeda vlasnika u unutrašnjem gradu 1698. godine

Među vlasnicima ne nalazimo imena gradskih obitelji, dominantnih u ekonomskom i društvenom životu grada u prvoj polovici 17. stoljeća, već nove građane, vojnike i zapovjednike Slavonske krajine, visoko plemstvo i doseljenike, osobe koje se brzo uzdižu u društvenoj hijerarhiji i nadmeću u dobivanju gradskih službi. Posjed Ferdinanda Rueffa, zapovjednika tjelesne čete Generalata, obuhvaćao je 4,5 fundusau Habeličevoj ulici. Poštar Ivan Gribec posjedovao je tri fundusa u Uršulinskoj ulici, senator i rizničar Grgur Zebec četiri fundusa između Gajeve i Kranjčevićeve ulice, a vojnik Žigmund Reizer, sin vojnika i licitara Baltazara Reizera, tri fundusa na parceli Gajeva – Bakačeva ulica.

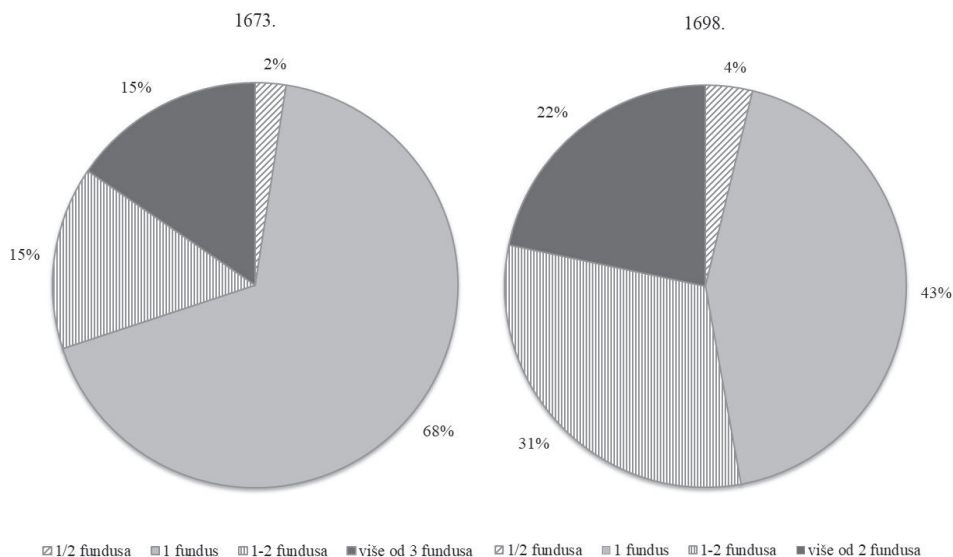
SOCIJALNA STRUKTURA VLASNIKA FUNDUSA

Popisi potvrđuju promjene socijalne strukture gradskog stanovništva u drugoj polovici 17. stoljeća jednim dijelom povezane s promjenama koje se događaju unutar same zajednice, a drugim dijelom dolaskom novih stanovnika. U gradskoj zajednici, u kojoj su još početkom 17. stoljeća dominirali obrtnici i njihovi pomoćnici, kramari,⁴¹ *Ackerbürger*⁴² i težaci, sve su brojniji pripadnici gradske

⁴¹ Naziv za trgovce koji su robu prodavali po sajmovima (op. a.).

⁴² Prema Richardu van Dülmenu njem. *Ackerbürger* su stanovnici grada koji žive od poljoprivredne proizvodnje za razliku od *Stadtbürger*, koji se bave obrtom i trgovinom. Usp. Richard van DÜLMEN,

elite s plemićkom titulom i brojnim nekretninama na području gradske općine. Promjenu socijalne strukture gradskog stanovništva potvrđuje pojedinačna veličina posjeda. U gradu, u kojem je još uvijek značajan dio stanovništva ovisio o proizvodnji hrane za vlastite potrebe i prodaju, svaka promjena veličine zemljišta utjecala je na njihov ekonomski i socijalni status.

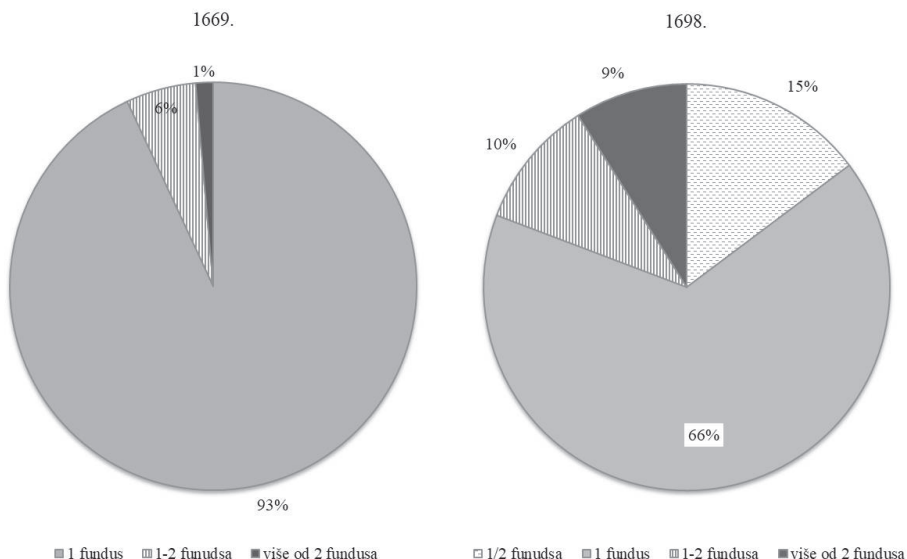

Grafikon 4 i 5. Usporedba veličine posjeda u unutrašnjem gradu 1673. i 1698. godine

Krajem 17. stoljeća sve je više imućnih građana, stranaca, plemstva, vojnika i zapovjednika, službenika Hrvatskog sabora i Varaždinske županije koji posjeduju više od jednog fundusa u unutrašnjem gradu. Omjer vlasnika jednog fundusa i onih s više od jednog 1673. godine bio je 70 : 30 posto, dok je na kraju stoljeća taj omjer 43 : 53 posto. Promjene upućuju na smanjenje broja kuća, a time i stanovnika u unutrašnjem gradu, što potvrđuju i popisi: 1673. godine popisano je 122 građana vlasnika fundusa, a 1698. godine 104.

Suburbiji pokazuju drugačiji trend. Umjesto objedinjavanja fundusa, koje pratimo u unutrašnjem gradu, fundusi se dijeli na sve manje čestice. To potvrđuju kupoprodajni ugovori u *Protokolima* u kojima vlasnici prodaju polovicu ili česticu zemljišta ili vrta.

Kultur und Alltag in der Frühen Neuzeit; Dorf und Stadt, Zweiter Band, C. H. Beck Verlag München, 1992., 62.

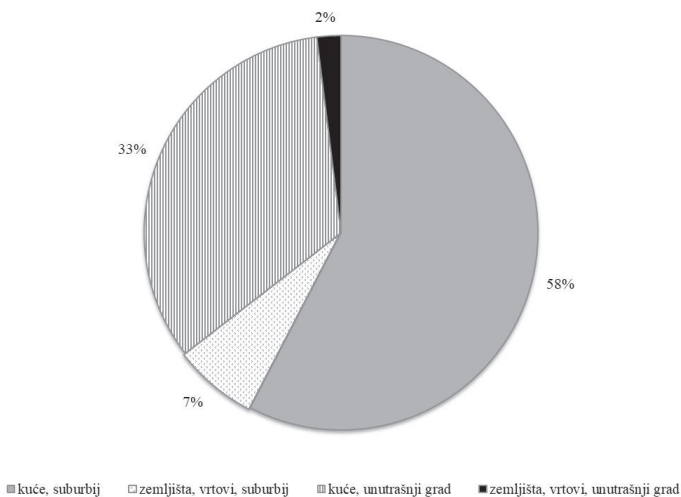
Grafikon 6 i 7. Usporedba veličine posjeda u sjevernom suburbiju 1673. i 1698. godine

Više od 90 posto vlasnika sjevernog suburbija 1669. godine posjeduje cijeli fundus, samo šest posto više od jednog, a vlasnici više od dva fundusa su rijetkost. Krajem stoljeća udjel vlasnika jednog fundusa se smanjuje, a raste broj vlasnika više fundusa. Dok popis iz 1669. godine nije zabilježio ni jednog vlasnika polovice fundusa, 1698. godine njih je 15 posto. To je pokazatelj veće gustoće stanovanja u suburbijima, ali i sve većeg broja siromašnih građana čija je ekonomska snaga u padu. Nasuprot tome, malobrojna gradska elita i dalje povećava svoje posjede kako u unutrašnjem gradu tako i u suburbijima. Dio tih posjeda nisu stekli kupovinom, već darivanjem općinskih nekretnina za navodne zasluge i gradske službe, što je u vrijeme sve većih socijalnih razlika izazvalo reakciju stanovništva. Tužba protiv magistrata 1698. godine upućena Hrvatskom saboru u ime siromašnih, udovica i siročadi pokazuje kakve je ekonomske i socijalne posljedice na gradsko društvo imao taj proces.⁴³

⁴³ *Zaključci Hrvatskog sabora*, sv. II, 1694. – 1713., Državni arhiv NR Hrvatske u Zagrebu, Zagreb, 1958., 166.

PROCJENA BROJA STANOVNIKA

Popisi vlasnika kuća u 16. stoljeću i broj vojnika koje je Varaždin morao uputiti u bansku vojsku u vrijeme Dugog turskog rata (1592. – 1606.) važan su sekundarni izvor u historiografiji za procjenu stanovnika grada Varaždina početkom ranog novog vijeka. U novije vrijeme relevantnim procjenama za razdoblje od kraja 16. do kraja 17. stoljeća smatraju se procjene Nevena Budaka i Hrvoja Petrića. Oni su analizom broja kuća u gradu, procjenom broja članova obitelji, stanovništva bez vlastitog posjeda, svećenika i broja vojnika došli do sličnih rezultata. Budak procjenjuje da je oko 1600. godine Varaždin imao 2000 - 2300 stanovnika⁴⁴, dok Petrić uzima u obzir i kmetove, kojih je bilo 800 – 900, pa procjenjuje da je cijelo varaždinsko gradsko područje imalo 2800 - 3200 stanovnika.⁴⁵ Procjena Ante Gabričevića znatno se razlikuju od Budakovih i Petrićevih. Gabričević procjenjuje da je Varaždin krajem 16. stoljeća imao blizu 7000 stanovnika.⁴⁶

Grafikon 8. Trgovina gradskim zemljištima od 1684. do 1715. godine prema *Protokolima*

Za procjenu broja stanovnika krajem 17. stoljeća potrebno je utvrditi koliko je bilo naseljenih fundusa, odnosno kuća u gradu. Prema popisu iz 1698. godine

⁴⁴ BUDAK, n. dj. 161.

⁴⁵ Hrvoje PETRIĆ, *Pogranična društva i okoliš; Varaždinski generalat i Križevačka županija u 17. stoljeću*, Meridijani i Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Samobor – Zagreb 2012., 278.

⁴⁶ Ante GABRIČEVIĆ, *Stanovništvo Varaždina tijekom minulih stoljeća*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad Varaždin, Zagreb-Varaždin, 2002., 111.

na području grada bilo je ukupno 583 fundusa, 203 u unutrašnjem gradu i 380 u suburbijima. Praznih zemljišta i vrtova u unutrašnjem gradu bilo je osam posto, u suburbijima tri posto. Takav odnos naseljenih i praznih fundusa potvrđuju kupoprodajni ugovori prema kojima se devet posto ugovora odnosi na trgovinu praznim zemljištima i vrtovima. Ukoliko oduzmemo funduse isusovaca, Crkve, Generalata i drugih službi, broj fundusa u unutrašnjem gradu bio je 165, u suburbijima 373, što je ukupno 538 na cijelom području grada. U obzir treba uzeti i to da su neke kuće i objekti, najviše u unutrašnjem gradu, izgrađeni na dva ili tri fundusa kao i to da je 15 posto vlasnika posjedovalo manje od fundusa. Međutim, veća kuća podrazumijevala je i veći broj ukućana kao što je manja podrazumijevala njih manje. Ako pretpostavimo da je zapuštenost nekih fundusa bila privremena, zbog požara, odlaska ili smrti vlasnika i sl. te je svaki fundus bio nastanjen obiteljima, stanarima, želirima i slugama, broj od 538 fundusa u vlasništvu građana polazište je za procjenu ukupnog broja stanovnika koji su živjeli u gradu.

Sljedeći je korak procjena broja članova obitelji i ostalih ukućana, naučnika i pomoćnika, slugu, inkvilina i stanara. Neven Budak procjenjuje da se na području grada početkom 17. stoljeća nalazilo 430 kuća. Kako procjenjuje da je na području grada živjelo 2000 – 2300 stanovnika, početkom 17. stoljeća broj je ukućana bio prosječno 4,77 do 5,3 po kući.⁴⁷ Stjepan Krivošić donosi procjenu za grad Zagreb na temelju opisa Zagreba u spisu pavlina Ivana Benkovića iz 1668. godine te sačuvanih matičnih knjiga krštenih Župe sv. Marka iz druge polovice 17. stoljeća. Krivošić citira Benkovića koji navodi da je u zagrebačkoj varoši bilo 400 kuća u kojima je živjelo 2000 stanovnika, što znači da je u kućama živjelo prosječno petero ukućana, ali iz opisa ostaje nejasno odnosi li se broj kuća i stanovnika na Gradec, biskupski Kaptol ili oba naselja. Analizom matičnih knjiga rođenih (krštenih) Stjepan Krivošić dao je procjenu broja obitelji i stanovnika u Gradecu. Ako je u Gradecu i njegovom suburbiju živjelo 840 obitelji i 3600 stanovnika, prosječan broj članova obitelji bio je 4,3.⁴⁸ Pomnožimo li najnižu procjenu broja članova obitelji u Gradecu Stjepana Krivošića i najvišu u Varaždinu Nevena Budaka s 538 varaždinskih fundusa, dolazimo do najmanje 2300, a najviše 2850 stanovnika. Tu nisu uključeni redovnici dvaju samostana, štćenici ksenodohija, svećenici, naučnici, pomoćnici, sluge i stanari u domaćinstvima kao ni vojnici ni službenici Generalata bez vlastitih nekretnina. Prema *Protokolima* u Varaždinu je u razdoblju od 1660. do 1684. godine živjelo najmanje 180 obrtnika i sedam trgovaca

⁴⁷ BUDAK, n. dj. 161.

⁴⁸ Stjepan KRIVOŠIĆ, *Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX. stoljeća*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1981., 75-81.

koji su imali najmanje jednog naučnika i pomoćnika. U gradu je živjelo najmanje 33 svećenika i redovnika, a vojnika i službenika Generalata najmanje 90.⁴⁹ Broju od 2300 do 2800 stanovnika treba pribrojiti još najmanje 500 osoba koje nisu bile vlasnici zemljišta ili su pripadale ukućanima te je grad Varaždin krajem 17. stoljeća mogao imati najmanje 2850 do 3350 stanovnika. Te se procjene odnose samo na grad, slobodni kraljevski grad bez stanovnika varaždinskog vlastelinstva i kmetova koji su živjeli u selima izvan gradskog područja.

ZAKLJUČAK

Porez na zemljište uobičajen je način ubiranja prihoda u korist državne ili lokalne vlasti. Takav način oporezivanja zahtijeva izradu katastra s popisom zemljišta i vlasnika te niz informacija o zemljištu važnih za razrezivanje poreza. U gradu Varaždinu u 17. stoljeću osnova za razrezivanje poreza bio je fundus (*grunt*) od kojeg su se ubirali redovni i izvanredni porezi i gradske pristojbe. Najstarija poznata odluka magistrata o popisivanju vlasnika fundusa radi povećavanja poreza potječe iz 1599. godine.

Sačuvani popisi vlasnika fundusa iz druge polovice 17. stoljeća, od kojih je cjelovit samo popis iz 1698. godine, sadrže imena vlasnika fundusa na području grada te veličinu, vrstu, smještaj i kvalitetu zemljišta. Popisi razlikuju fundus, zapušten, prazan fundus, alodij i vrt. Popisivači popisuju vlasnike prema gradskim četvrtima u kojima su nastanjeni, prema unutrašnjem i vanjskom gradu, odnosno suburbiju. Analiza prosječne veličine posjeda potvrđuje da su tijekom druge polovice 17. stoljeća povećane ekonomske i socijalne razlike unutar gradskog društva. Stanovnici unutrašnjeg grada posjedovali su prosječno 1,5 - 2 fundusa, a u suburbijima 1,1 - 1,4. Tijekom stoljeća pratimo proces povećanja broja fundusa u vlasništvu senatora i drugih nositelja visokih službi u magistratu, plemstva, svećenstva te kraljevskih vojnih i civilnih službenika koji posjeduju više od 20 posto gradskog zemljišta. Procesom je posebno obuhvaćen unutrašnji grad u kojem se smanjuje gustoća stanovanja, dok se u suburbijima fundus dijeli na manje čestice i gustoća stanovanja se povećava. To su posljedice promjene društvene strukture stanovništva koja se s jedne strane događaju na ekonomskoj i socijalnoj razini, a s druge na javnoj, političkoj. Slabljenje ekonomske moći većine građana i gomilanje gradskih zemljišta u vlasništvu novostvorene gradske elite paralelna je s uspostavljanjem oligarhijskog obrasca vladanja.

⁴⁹ Usp. BUREK, n. dj., 217.

Popisi donose niz zanimljivih informacija o izgledu grada, o vlasnicima i nekretninama. Uz informacije o veličini i strukturi posjeda varaždinskih građana popisi sadrže informacije koje omogućuju procjenu broja stanovnika na kraju stoljeća. Na temelju broja nastanjenih fundusa i prosječnog broja ukućana procjenjuje se da je krajem 17. stoljeća u gradu živjelo između 2850 i 3350 stanovnika. Od deset sačuvanih popisa posebno je važan popis iz 1698. godine u kojem su popisani svi vlasnici i svi fundusi koje su posjedovali na području grada. Popis je važan izvor za istraživanje povijesti katastra grada Varaždina.

IZVORI I BIBLIOGRAFIJA

Izvori

- 1/ HR-DAVŽ-2. Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog grada Varaždina, Radikalni arhiv
- 2/ HR-DAVŽ-2. Poglavarstvo grada Varaždina, Radikalni arhiv, Računi kmetskog suca i tržnog nadzorništva 1632. - 1784.

Objavljeni izvori

- 1/ Krešimir FILIĆ, *Varaždinski mesarski ceh*, Kulturno-prosvjetno vijeće općine Varaždin, Varaždin, 1968.
- 2/ *Statuta civitatis Varasdiensis*, preveli i priredili Josip KOLANOVIĆ i Mate KRIŽMAN, Državni arhiv u Varaždinu, Varaždin 2001.
- 3/ *Zapisnici poglavarstva grada Varaždina*, urednik: Josip BARBARIĆ, svesci I – XI, Državni arhiv u Varaždinu, Varaždin, 1990. do 2006.
- 4/ *Zaključci Hrvatskog sabora*, sv. I i II, 1631. – 1713., Državni arhiv NR Hrvatske u Zagrebu, Zagreb, 1958.

Knjige i članci

- 1/ Neven BUDAČ, *Gradovi varaždinske županije u srednjem vijeku*, Nakladna kuća dr. Feletar, Koprivnica, 1994.
- 2/ Višnja BUREK, *Otkrivanje gradskih tajni; Varaždin u 17. stoljeću*, HAZU Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, Zagreb – Varaždin, 2019.
- 3/ Višnja BUREK, „Urbanistički razvoj varaždinskih suburbija tijekom 17. stoljeća“, *Historia Varasdiensis*, Vol. 1, No. 1, Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije, 2011.

- 4/ Richard van DÜLMEN, *Kultur und Alltag in der Frühen Neuzeit; Dorf und Stadt*, Zweiter Band, C. H. Beck Verlag München, 1992.
- 5/ Ante GABRIČEVIĆ, *Stanovništvo Varaždina tijekom minulih stoljeća*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad Varaždin, Varaždin, 2002.
- 6/ Stjepan KRIVOŠIĆ, „Koprivnica - naselje i njegovi stanovnici: od sredine XVII. do sredine XIX. stoljeća“, *Podravski zbornik*, No.14, 1988.
- 7/ Stjepan KRIVOŠIĆ, „Stanovništvo Podravine 1659. - 1859. godine“, *Podravski zbornik*, No. 9., 1983.
- 8/ Stjepan KRIVOŠIĆ, *Zagreb i njegovo stanovništvo od najstarijih vremena do sredine XIX. stoljeća*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1981.
- 9/ Hrvoje PETRIĆ, *Koprivnica u 17. stoljeću: okoliš, demografske, društvene i gospodarske promjene u pograničnom gradu*, Meridijani, Samobor, 2005.
- 10/ Hrvoje PETRIĆ, *Pogranična društva i okoliš; Varaždinski generalat i Križevačka županija u 17. stoljeću*, Meridijani i Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Samobor – Zagreb, 2012.

SUMMARY

PROPERTY OWNERSHIP RECORDS IN VARAŽDIN IN THE SECOND HALF OF THE 17TH CENTURY

The city authorities in Varaždin compiled a number of lists of estate owners with the purpose of collecting the regular and supplementary taxes as well as other levies imposed by the city government. From the second half of the 17th century nine such records have been preserved, the last of which, dating from 1698, is a complete document, while the rest refer only to certain city areas. The records also provide information on the number of parcels owned by Jesuits, Pauline Fathers, prelates, members of the Varaždin Generalate, and customs offices, which, as owners of city parcels, were also required to pay taxes. The amount of these taxes depended on the size of their parcels.

The analysis of the average size of estates shows that there is a noticeable economic and social divergence in the city during the second half of the 17th century. While the inner-city inhabitants owned 1.5 – 2 plots on average, in the suburbs the average estate size was between 1.1 and 1.4 plots. The average size

of estates was affected by the owners of a larger number of plots, such as monasteries, the Church, and both military and civil services of the Kingdom. The number of their plots, particularly in the inner city is increasing and at the end of the 17th century they own more than twenty percent of city lands. The biggest individual owners are Jesuits. A larger number of plots is also owned by judges, senators and noblemen. In the suburbs, there is a completely different process at work. Instead of augmentation, the estates are being divided into smaller parcels of land. This proves a higher population density in the suburban areas, which resulted in an increased number of the poor and those citizens whose economic power is in decline.

Besides allowing the analysis of the economic and social processes in the city, the records are a valuable source in estimating the number of inhabitants in Varaždin at the end of the 17th century. Taking into consideration the number of uninhabited plots and the average number of household members, between 2,850 and 3,350 inhabitants are estimated to have lived in Varaždin at that time. Except for the names and plot sizes, the records also contain the information on locations, types, quality of these lands and the amount of taxes and duties paid. They are therefore an important source in investigating the history of the land register of the city of Varaždin.

Key Words: census; Varaždin; parcel; taxes; 17th century.

PRILOZI

Tablica 2. Tablični prikaz broja fundusa i vlasnika u popisima od 1668. do 1698. godine

godina	popisivač	područje	ukupan broj fundusa	prazni i zapušteni fundusi	vrtovi	broj vlasnika fundusa
1668.	Grgur Zajec	sjevni i sjeveroistočni dio unutrašnjeg grada	63	10	4	45
	Grgur Zajec	Ciglenica	44	-	2	40
		Brodovski konec	111	4	2	108
		ukupno:	155			148
1669.	Matija Kučić	sjevni i sjeveroistočni dio unutrašnjeg grada	61	10	2	46
	Matija Kučić	Ciglenica	44	-	2	39
		Brodovski konec	112	-	1	104
		ukupno:	156			143
1670.	Juraj Bedeković	jugozapadni dio unutrašnjeg grada	45		1	27
	Juraj Bedeković	Dugi konec, Cargovec i južni dio ophodne ceste	86	2		74
1673.	Stjepan Kučić	unutrašnji grad	181		4	127
	Juraj	sjevni suburbij	218			200
1695.	Filip Krajačić, Juraj Klik	unutrašnji grad	206		7	111
		fundusi stanovnika unutrašnjeg grada u suburbijima	87			35
1698.	Grgur Zebec, Matija Zgojnik	unutrašnji grad	203	6 ½	7 ½	110
		južni suburbij	170	4	1	125
		sjevni suburbij	156	1	2	129
		fundusi stanovnika unutrašnjeg grada u suburbijima	54	4	1	(31)
		ukupno	583			367

Tablica 3. Vlasnici fundusa prema popisu iz 1698. godine

Unutrašnji grad

unutrašnji grad	vrsta zemljišta	broj fundusa	zanimanje, ⁵⁰ služba vlasnika	moгуće lokacije
<i>Excellentissimus D: Doctor</i> (Korlek Godefriedus)	fundus	1	doktor	Kukuljevićeva ulica?
	fundus, vanjski	1		
D: Druskoczy	fundus	1 ½		Kukuljevićeva ulica?
	alodij	1		
	fundus Klik	1		
ud. Ingelini (Fucellini Henrika Fridrika de Enne, Magdalena Riđanec)	fundus	1	ud. vojnog kirurga	<i>forum civitatis</i> (Trg kralja Tomislava) ⁵¹
kuća Zagrebačkog biskupa	fundus	1	prelat	<i>forum civitatis</i>
D: <i>comes</i> Drašković	fundus	2		<i>forum civitatis</i>
	fundus, prazni	½		<i>forum civitatis</i>
Tuszeny (Franjo Vilim Teseny, pl.)	fundus	1 ½	zapovjednik straže varaždinske regimente	u ulici kod isusovačke crkve
ud. Lochenperger (Ferdinanda, Goser Marija)	fundus	2	ud. vojnika, zapovjednika straže	uz istočni bedem
	alodij	1		Brodovski konec (Trenkova ulica)
	fundus, prazni	2		
Hruško (Andrija)	fundus	½	plaćenik	Mala ulica (Kranjčevićeva ulica)
Franjo Kolaković, pl.	fundus	2		uz istočni bedem

⁵⁰ Zanimanja i moguće lokacije fundusa određene su usporedbom s kupoprodajnim ugovorima i drugim informacijama iz Protokola (op. a.).

⁵¹ Nazivi ulica u zagradi su suvremeni nazivi ulica.

isusovci		15		Pavlinska – Habdelićeva ulica
Karlo Ruesz, pl.	fundus	2	trgovac, sudac, senator	forum civitatis
	alodij	2		
<i>Domus Gualandro</i> (Guallander)	fundus	1 ¼	trgovci, Ptuj	forum civitatis
ud. Sušič (Jakoba, Katarina Božaković)	fundus	1 ¼	ud. gumbara	Velika ulica (Gajeva ulica)
Martin Leher (Lehar), <i>Glasar</i> ,	fundus	2 ½	staklar	Ulica sv. Nikole (Dražkoviće ulica)
	alodij	1		Milički konec (Vrazova ulica)
D: Gusić (Nikola, pok.)	fundus	1	zapovjednik u Sredičkom	Seminarijska ulica (Habdelićeva ulica)
nasljednici Riđanec	fundus	2		Seminarijska ulica
Franjo Novoselić	fundus	1		Ulica sv. Nikole
	fundus	1		
ud. <i>Glasar</i> (Šimuna, Margareta)	fundus <i>sub fosatu</i>	1	ud. staklara	Seminarijska ulica
D: Franjo Vagić	fundus	2	potkapetan u Križevcima	Seminarijska ulica
<i>Fundus seminarii</i>	fundus	7 ½		Seminarijska ulica
	alodij	1		Brodovski konec
D: <i>Rittmeister</i> (Ferdinand Rueff)	fundus	4 ½	zapovjednik tjelesne čete	Seminarijska ulica
Tobija Dogmess (Pachmes, pl.)	fundus	1		Seminarijska ulica
Juraj Nadiser, <i>Pek</i>	fundus	1	pekar	Ulica sv. Nikole
Mihael Smolčić	fundus	1		kod Donjih vrata (Trg slobode)

Franjo Šišković	fundus	1	senator, podsudac Varaždinske županije	kod Donjih vrata
	alodij	2		
<i>Domus Szereny</i> (Žigmund, pl.)	fundus	1		kod Donjih vrata
kuća lepoglavskih pavlina (kuća Šeligović)	fundus	1		uličica mesara (Školska ulica)
	alodij	2		Dugi konec (Zagrebačka ulica)
Ivan Kuhar(ec) <i>gumbar</i>	fundus	1	gumbar	
	fundus, prazni, vanjski	1		
Franjo Walth (Wolph, Wolle)	fundus	1	apotekar	Gundulićeva ulica
Petar Horvat	fundus	1		
<i>D: Prothonotar</i> (Juraj Plemić)	fundus	2	protonotar	
Kuća gospodina generala	fundus	4		Franjevački trg
Martin Muer	fundus	1	trgovac, kramar	Franjevački trg
Urban <i>zidar</i>	fundus	1	zidar	
Ivan Taugensperk (Taugenperg)	fundus	1	konjanik tjelesne čete Varaždinskog generalata	Fraterska ulica (Kranjčevićeva ulica)
Petar Pankarić	fundus	1		
Matija Galjuf, pl.	fundus	2	sudac	Ulica sv. Nikole
	fundus, alodijalni	2 ½		Cargovec (Supilova ulica)
Nikola Škarica, pl.	fundus	1	senator, sudac	Ulica sv. Nikole
Grgur Ramprecht	fundus	1	tamničar	uličica mesara
	fundus, prazni	1		
zemljište mesara	fundus	1		uličica mesara
<i>Domus profoziana</i> (zatvor Generalata)	fundus	1		uličica mesara
Nikola Horvatić	fundus	1		

Mihael Szopfsky	fundus	1		
Juraj Kallander	fundus	1 ½	senator, sudac	Ulica sv. Nikole
	alodij	1		Vidovski konec (Blažekova ulica)
<i>Domus Antolčić (Ivana, pl.)</i>	fundus	1 ½	tridesetničar	Mala ulica
	alodij	4		Dravički konec (Starčevićeva ulica)
Ivan Trok (Tročak)	fundus	3	vojniki, pivar	Ulica sv. Nikole
	alodij	2		
D: Matija Marić	fundus	1	senator, sudac	Ulica sv. Nikole
	vrt	½		
	kuća Modrinjak	1		
	fundus, alodijalni	2		
ud. Petrović (Matije, pl., Elizabeta Vizer (Bizerin))	fundus	1	ud. gradskog i plemićkog suca	Ulica sv. Nikole
	vrt, zapušten	1		
	alodij	1		uz Dravicu
	fundus	2		uz Dravicu
	alodij	3		Slopanec
Grenkoff <i>Tisliar</i>	fundus	1	stolar	
D: Prothonotar (Juraj Plemić)	fundus	4	protonotar	ugao Draškovićeve i Kačićeve ulice
	fundus, vanjski	1		
Bartol Zimić	fundus	1	bačvar, rizničar	Kačićeva – Uršulinska ulica
	fundus, alodijalni	1		uz obrambeni jarak (Vrazova ulica)
kuća tridesetnice	fundus sa stajama	2		Uršulinska ulica
	fundus	1		
kuća Zagrebačkog kaptola	fundus	2	prelati	Uršulinska ulica

Ivan Koller <i>Trombetaš</i>	fundus	2	trubač tjelesne čete Varaždinskog generalata	Uršulinska ulica
<i>Postmaister</i> Gribecz (Ivan)	fundus	3	poštar, zastavnik varaždinske čete	Uršulinska ulica
Vito Paur <i>Czimerman</i>	fundus	1	tesar	Uršulinska ulica
	vrt, zapušten	1		
<i>Domus Expeditonis</i>	fundus	2		
	vrt	1		
Franjo Bučić <i>pintar</i>	fundus	2	bačvar	Ulica sv. Nikole
Nikola Keszlin <i>pintar</i>	fundus	1 ½	bačvar	
Staje Generalata	fundus	4		Padovčeva ulica
Juraj Czindery	fundus	½	prokurator, bilježnik, podžupan Varaždinske županije	Padovčeva ulica
Ivan Boniccelli	fundus	2	trgovac	Franjevački trg
	fundus, vanjski	1		
Vito Omasz	fundus	1		Fraterska ulica
	vrt, vanjski	1		Ciglenica (Trstenjakova ulica)
<i>Domus Ottmichiana</i> (Otmic Juraj, pl.)	fundus	2		Gundulićeva ulica
	fundus, prazni	1		
Jakob Glik (Klik)	fundus	1 ½	plaćenik	
	alodij	1		
Juraj Pertmizer, <i>postar</i>	fundus	1	poštar	
	vrt	¼		
<i>Pincerna Arcensis</i> (krčma Erdődya)	fundus	1		Fraterska ulica

D: Szalakovich	fundus	1	konjanik tjelesne čete Varaždinskog generalata	
Franjo (Antun) Hortman, pl.	fundus	½		Fraterska ulica
ud. Majcen (Franje starijeg, Elizabeta Šimunić, pl.)	fundus	½	ud. podžupana Križevačke županije i protonotara	Fraterska ulica
<i>Sopunar</i> (Henczlin Godfried)	fundus	1	sapunar	Fraterska ulica
Pavao Kobfer, <i>klanfar</i>	fundus	1	<i>klanfar</i> (limar)	
Martin Muer, pl.	fundus	2	trgovac	Franjevački trg
	fundus, vanjski	2		uz obrambeni jarak
ud. Martina Prosenjaka (Ana Marija Bristoff, pl.)	fundus	1		Franjevački trg
	alodij	½		Dravički konec
	vrt	1		
Juraj Mikulčić	fundus	1	senator, podsudac Varaždinske županije	<i>forum civitatis</i>
	alodij	1		Slopanec
<i>Excellentissimus D: comes Banus</i> (Adam Batthiany)	fundus	3	ban	<i>forum civitatis</i>
gospodin biskup	fundus	1	prelat	<i>forum civitatis</i>
Grgur Zebec	fundus	2	rizničar, senator	Velika ulica
	fundus, prazni	1		
	vrt	¼		
	fundus, zapušten, vanjski	2		
	alodij	1		Brodovski konec
fundus Dux..	fundus	1		
Martin Czibin	fundus	1	vagmeštar	Velika ulica
Mihael Hueber (Huebner), <i>snaiczar</i>	fundus	1	<i>snaiczar</i>	Velika ulica

	fundus, prazni, vanjski	1		
ud. Martinčević	fundus	1		
Juraj Bittok	fundus, prazni	2		
Juraj (Grgur) Lorber	fundus	1	sudac varaždinske regimente	Velika ulica
ud. Gazon (Gazon Ivan Baberista)	fundus	1	ud. vojnika tjelesne čete Varaždinskog generalata	
Doroteja Futak	fundus	1		Velika ulica
Baltazar <i>Pek</i>	fundus	1	pekar	Velika ulica
	fundus	1		
Ivan Lukavszky	fundus	1		
	alodij	1		
Pavao Horvatić	fundus	1		
<i>Magnus D: Petar Prašinski, pl.</i>	fundus	3	tridesetničar, podžupan Varaždinske županije	u području tvrđe (Stančićev trg)
	zapušten vrt	1		Padovčeva ulica
	fundus, alodijalni	2		Ciglenica
Martin Rokaj	fundus	1		
Juraj vratar	fundus	1	vratar	
Grgur Butte	fundus	1		
D: Franjo Wisscher (Viser), <i>stobholitar</i>	fundus	1	<i>stobholitar</i>	Velika ulica
Fabijan Kučić	fundus	2	<i>vir communis</i>	Velika ulica
	fundus, alodijalni	1		
Tomo Dorner	fundus	2	pekar	Velika ulica
Mihael Fabijančić	fundus	1 ¼	čizmar	Velika ulica
	alodij	1		Dravički konec
Petar Bartolić	fundus	1 ¼	<i>vir communis</i> , tržni nadzornik	Velika ulica

	alodij	2		
Matija Zgojnik	fundus	1	brijač	Velika ulica
Nikola Koščak	fundus	1	četvrtar	Velika ulica
	fundus, alodijalni	2		
Mihael Domitrović	fundus	1 ½		Velika ulica
Andrija Horvatić	fundus	1 ½		Velika ulica
Franjo Vispoher, <i>kotlar</i>	fundus	1	kotlar	Velika ulica
	fundus,	½		
Matija Keffer	fundus	1	<i>vir communis</i>	Velika ulica
Ivan Sović	fundus	1	vojniki, skulptor	Velika ulica
	fundus, alodijalni	1		
Andrija Probazer	fundus	3		Bakačeva ulica, istočni dio?
	vrt	¾		
Špoljar(ić Martin) <i>sub fosato</i>	fundus	1		uz obrambeni jarak
fundus Vrban	fundus	1		
Žigmund Reizler (Reiser)	fundus	3	licitar?	Bakačeva ulica, zapadni dio?
	fundus, alodijalni	2		
<i>Domus Patlachiana</i>	fundus	3 ½		

Južni suburbij

južni suburbij	vrsta zemljišta	broj fundusa	zanimanje, služba vlasnika	moгуće lokacije
<i>Domus Hansliana</i>	fundus	2		
D: Dervodelić Ivan,	fundus	1 ½		uz obrambeni jarak
Franjo Szembiborczy, pl.	fundus	2	senator, bilježnik	
	fundus, Majcenov	2 ½		<i>Szpasnik</i> u ulici Cargovec (Supilova ulica)

	mlin	½		na Dravici
Petar Tretinjak,	fundus	½		Cargovec
Pauko, prije D: Makara	fundus	1		Cargovec
D: <i>Magnus</i> Makar (Ivan Andrija)	fundus	2	pukovnik pješaštva	uz obrambeni jarak
	vrt	2		
Mihael Mikulčić (Mikulić, pl.)	fundus	1		Dugi konec
Tomo Požgaj	fundus	1 ¼		Cargovec
Ivan Krapinčić	fundus	1 ¼		Cargovec
ud. Somogy (Adama, pl., Uršula Hađen)	fundus	1		
ud. Strahinje (Ivana, pl., Katarina Balog)	fundus	1		kod Donjih vrata
Franjo Kiš, pl.	fundus	1	bilježnik, podžupan Varaždinske županije	kod Donjih vrata
ud. Mačković	fundus	½		
Juraj Pavečić (Pavičić), <i>fiscus</i>	fundus	1	senator, rizničar, bilježnik	Dugi konec
	alodij	1		
D: Petar Češković, pl.	fundus	2		Dugi konec
	fundus, zapušteni	1		
Andrija Galeković	fundus	1	oficijal, rizničar	Dugi konec
Luka Bočkaj	fundus	1		
ud. Gonzmiller (Konczmiller Juraja)	fundus	1		Milički konec (Vrazova ulica, Ulica braće Radić)
Ferdinand (Henrik) Otto	fundus	2 ½	plaćenik	
	fundus	1 ½		
		3 ½		sjeverni suburbij
Andrija Šoštarić	fundus	½		Milički konec
Andrija Humer	fundus	2	mesar	Dugi konec
Ivan Curey	fundus	1		Dugi konec
Jakob Petek	fundus	1		

ud. Hvalec (Mihaela, Doroteja Smernjak)	fundus	1		Vidovski konec
Ivan Čandek	fundus	2	mesar	
Nikola Đurđan	fundus	1	<i>vir communis</i>	
ud. Golubić	fundus	1		
Ivan Konjarić	fundus	1	mesar, senator	
Magda(lena) Trgovčić	fundus	1		
Matija Dijaković	fundus	1		Dugi konec
Stjepan Špek	fundus	1		Dugi konec
Jakob Sokol	fundus	1		
ud. Godrić (Andrije <i>aliter</i> Mikulić)	fundus	1		Dugi konec
ud. Leskovar	fundus	1		
Ivan Mikolya (Mikula), pl.	fundus	1		
fundus Rešetar	fundus	1		
	fundus	1		u sjevernom suburbiju
ud. Vrban(ić Andrije, Barbara Kneuch)	fundus	$\frac{3}{4}$		
Mihael Mathan?	fundus	1		
Marko Posavec	fundus	$\frac{3}{4}$		
fundus Vodopija	fundus	$\frac{1}{2}$		
fundus Svetec	fundus	$\frac{1}{2}$		
gradski alodiji	fundus	2		
Matija Horvat	fundus	$\frac{1}{2}$		
Juraj Dorotić	fundus	$\frac{1}{2}$		
ud. Sever (Luke)	fundus	$\frac{1}{2}$		Dugi konec
ud. Ostreš (Jurja)	fundus	$\frac{1}{2}$	mesar	Dugi konec
prazno gradsko zemljište	fundus, prazni	1		
Glavač (Mihael, pl.)	fundus	$\frac{1}{2}$	mesar	Dugi konec
nasljednici Poljanec	fundus	2		
Barbara Klik	fundus	1		
zemljište gradsko	fundus	1		
Mihael Perc	fundus	1		Dugi konec
Blaž Možar	fundus	2	mesar, cehmeštar, <i>vir communis</i>	

ud. Stančić	fundus	2		Dugi konec
Marko Zmislija	fundus	1	četvrtar	
Matija Čemernijak	fundus	$\frac{3}{4}$		
ud. Skočec	fundus	1		Dugi konec
fundus Matheak (Stjepan)	fundus	1		Vidovski konec
fundus Kollar (Koller Ivan)	fundus	1 $\frac{1}{2}$	trubač tjelesne čete Varaždinskog generalata	
ud. Škarica (Nikole, Kristijana Druskoczy)	fundus	2	ud. senatora	Vidovski konec
Dukarić (Grgur)	fundus	1	bačvar	
nasljednici Mager (Magyer)	fundus	1		
Ivan Čižmešija	fundus	1		
D: Andrija Ballogh	fundus	1	prokurator, senator	
Andrija Krištofić	fundus	1		
<i>Dominus comes</i> Orahoczy (Stjepan)	fundus	3		kod Donjih vrata
<i>D: comitissa</i> Erdödy	fundus	1		
ud. Đuraić (Blaža, Magdalena Dipad)	fundus	2	ud. kirurga	uz obrambeni jarak i Donja vrata
Ivan Sabalić	fundus	1	<i>vir communis</i> , senator	Dugi konec
ud. Ocvirek (Stjepana, Magdalena)	fundus	1		Vidovski konec
<i>Dominus</i> Petheö (de Gerse)	fundus	2		Vidovski konec
Franjo Staniger	fundus	1		Vidovski konec
Pavao Benčec	fundus	1		
ud. Goliak (Ivana, Doroteja Gložić)	fundus	1		Vidovski konec
Franjo Magier (Magyer), pl.	fundus	1		Vidovski konec
Gunketia (Gonkettia Andrija)	fundus	1		
Remenar (Luka)	fundus	$\frac{3}{4}$	remenar?	
Maszik (Mazek Kristanić)	fundus	1		
Juraj Sabolić	fundus	2	upravitelj ksenodohija	Vidovski konec
Naslednici Gajanski	fundus	2		Vidovski konec

ud. Videčić	fundus	1		
Nikola Stošić	fundus	1	<i>sacrista parochialis ecclesiae Sancti Nicolai</i>	
Luka Ciganek	fundus	½		
Čoharek (Čuharek Grgur)	fundus	1		
fundus Storga	fundus	1		
Mihael Šargač	fundus	1		
gradsko zemljište prazno	fundus	1		
nasljednici Kovačić	fundus	1		kod Donjih vrata
ud. Tomaško (Juraja, Doroteja Dijanošić, pl.)	fundus	1		
Brlek (Andrija)	fundus	¾		Vidovski konec
Marko Brebrović	fundus	1		
Hudobec (Ivan)	fundus	1		
	fundus	2		Brodovski konec
Petar Malečić	fundus	1	<i>vir communis</i>	
Tomo Halapia	fundus	1	senator, rizničar	Vidovski konec
	fundus, prazni	1		
Pavao Ilijanić	fundus	1	<i>vir communis</i>	uz obrambeni jarak
Juraj Vinković	fundus	2	mesar, cehmeštar	
Tomo Jurasić	fundus	1		
Andrija Felner	fundus	¾		
nasljednici Šargač	fundus	1		
ud. Dramić?	fundus	1		
Szabol Martonek	fundus	1	krojač?	
Urban Pek	fundus	1	pekar	
Ivan Borković	fundus	1		
Juraj Fajfarić (Fajsarić)	fundus	1		kod Donjih vrata
<i>Dominus Raffay</i> (Franjo), pl.	fundus	1	<i>contrascriba varaždinske tridesetnice</i>	
Juraj Šegovich	fundus	1		

D: Kovachoczy (Juraj), pl.	fundus	1	podsudac Varaždinske županije, <i>homo banalis</i>	Vidovski konec
Gabriel Jurjević, pl.	fundus	3	bilježnik, tajnik bana Nikole Zrinskog, tridesetničar	Vidovski konec
D: Fabriczy	fundus	1		
<i>Domus Hymliiriana</i>	fundus	2		
Domicela Bintersz	fundus	2 ½		
Nikola Stančić	fundus	2		
Nikola Sušić	fundus	1	<i>vir communis</i> , tržni nadzornik	Makarova ulica (Supilova ulica)
	fundus, prazni	1		
	alodij	1		Slopanec (poč. Optujske ulice)
D: Špoljarić (Franjo, pl.)	fundus	1	tridesetničar	Milički konec
D: Stetter (Adam), pl.	fundus	2	plaćenik, konjanik, zapovjednik čete u Varaždinskom generalatu	Dugi konec
ud. Moll (Šimuna, pl., Ana Marija Jurhan, pl.)	fundus <i>vertar</i>	1	ud. suca Slavonske krajine	Milički konec
	fundus Stančević	1		
	fundus Leskovar	1		
	fundus	2 ½		
	mlin			na Dravici
	Rukelov mlyn			na Dravici
	fundus uz mlyn	1		uz Dravicu

Juraj vratar	fundus	1	vratar	
fundus Matak (Stjepan?)	fundus	1		
D: Petar Gotal	fundus	1		uz obrambeni jarak
Brestovski (Juraj)	fundus	$\frac{3}{4}$		
Conko (Zunggo Ivan Antun de Caprin, pl.)	fundus	3	zapovjednik artiljerije i topništva	uz obrambeni jarak
gospodin general	fundus	1		Milički konec

Sjeverni suburbij

sjeverni suburbij	vrsta zemljišta	broj fundusa	zanimanje, služba vlasnika	moгуće lokacije
D: Vlohin (Vlah)	fundus	4		
D: Vabliar (Matija)	fundus	1	podsudac Varaždinske županije	
nasljednici Kovač	fundus	1		
ud. Peršinović (Stjepana)	fundus	$1 \frac{1}{4}$		Za Svetim Florijanom
Pintarić (Elizabeta?)	fundus	$\frac{1}{2}$		Brodovski konec
Ignac Praunsperger	fundus	1	trgovac	Slopanec
Benčec (Magdalena?)	fundus	1		Ciglenica (Trstenjakova ulice)
fundus Buszi	fundus	1		
Težak (Juraj)	fundus	$1 \frac{1}{2}$		Brodovski konec
Petar Perhat	fundus	$1 \frac{3}{4}$		Dravički konec
D: Gerecny (Adam)	fundus	1		
Stjepan Mikulić	fundus	1		Dravički konec
Juraj Klik, pl.	fundus	$2 \frac{1}{4}$	senator, podsudac Varaždinske županije	uz obalu obrambenog jarka
ud. Balangia	fundus	2		

<i>Dominus</i> Kuskoczy (Ivan, pl.)	fundus	1	potkapetan konjice u Koprivnici, podsudac Varaždinske županije	Brodovski konec
Praunsperger (Danijel)	alodij	2	trgovac, poreznik	Dravički konec
Kollar (Koller Ivan?)	fundus	½	trubač tjelesne čete	
Grof Petar Keglević	fundus	2		Dravički konec
Belcar (Matija)	fundus	1		uz obrambeni jarak
Ivan Gončić	fundus	2		
Ivan Valpočić	fundus	1		s vanjske strane obrambenog jarka
Mihael Benković	fundus	4 ¼	mesar?, rizničar	Dravički konec
D: <i>comes</i> Adam Keglević	fundus	1 ½		Dravički konec
Matija Keršić	fundus	1		
ud. Slovenčić (Matije, pl., Uršula Tompos)	fundus	1		Bolfanska ulica (Trstenjakova ulica)
<i>Grgur Czimmerman</i>	fundus	1	tesar	
Valent Pronthaver	fundus	½		
<i>Domus Zakmardiana</i> (isusovci)	fundus	½		Ciglenica
fundus Stanicaricha	fundus	1		
Juraj Filmon	fundus	1		
ud. Blažinić (Franje)	fundus	1		
Marko Tkalec	fundus	½		
Stjepan Enney	fundus	1		uz maltu tvrđe (Trstenjakova ulica)
Suzana Rahović	fundus	1		uz obrambeni jarak kod Gornjeg mosta

Pavao Vučinović	fundus	1	tržni nadzornik, upravitelj ksenodohija	
	alodij	1		
nasljednici Krančić	fundus	?		uz nasip ispred Gornjih vrata
Martin Krančić	fundus	1		
	alodij	1		
Nikola Čižmešija	fundus	1		
Stinglin (Matija Zumer <i>aliter</i> Stinglin)	fundus	1		
Fundus Bratovščak	fundus	1		
Tobia (Halaszy), <i>sostar</i>	fundus	½	postolar	
fundus Rumek (Ivan)	fundus	1		uz vrt obitelji Erdódy (Milički konec, Vrazova ulica)
Ivan Felner Markantun	fundus	2 ½		
nasljednici Hocheker (Matije)	fundus	1	mesar	uz obrambeni jarak i Brodovski konec
Ivan Kotniak (Kutnjak)	fundus	1	<i>vir communis</i>	Vugerska ulica (Brodovski konec, Trenkova ulica)
	alodij	1		
	vrt	1		
Golub (Petar)	fundus	1		uz obrambeni jarak i Gornja vrata
prazno zemljište blizu Gradinščaka	fundus	1		Gradinščak
Ivanić (Mihael?)	fundus	½		
fundus Gradinščak	fundus, prazni	1		
fundus Jančec	fundus	½		
Gombsz (Gombossy Ivan)	fundus	1		
Grunček (Blaž)	fundus	1		
Simon (Andrija)	fundus	1	kovač	

Pechi (Ivan, pl.)	fundus	1		Brodovski konec
ud. Pipan	fundus	1		
	vrt	1		
Jakob <i>Kopiar</i>	fundus	1	kopljar	
Martin Greblički	fundus	2		Dravički konec
Mihael Martinčević	fundus	1	<i>vir communis</i>	
Martin Radigović	fundus	1		Brodovski konec
Prahoničićka	fundus	½		
Kramar (Bartolomej)	fundus	1	trgovac?	Ciglenica
fundus Talan	fundus	1		
fundus Magier (Stjepan)	fundus, zapušteni	1		Brodovski konec
ud. Gašperlin (Mihaela, Lucija Krištofić)	fundus	1		uz vrt Mirka Erdődyja (Milički konec, Vrazova ulica)
ud. Groff(in Matije, Uršula Rozina Baznik)	fundus	1 ¼	ud. stolara	
D: Kuskoczy (Petar)	fundus	2	podsudac Varaždinske županije, <i>vir communis</i>	Brodovski konec kod Krošakovog zdenca
ud. Pertichich (Petračić?)	fundus	½		
Sebastijan <i>Sitar</i>	fundus	1	sitar	
Pavao Matašić	fundus	1		
Florijan Simon	fundus	1		
fundus <i>Lončar</i>	fundus	1 ½	lončar	
fundus Geczi	fundus	1		
fundus <i>Pintar</i>	fundus	1	bačvar	
Nikola Horvat (<i>aliter</i> Marković)	fundus	1		Brodovski konec
fundus Briczi	fundus	½		
fundus Krobot (Stjepan)	fundus	½		Brodovski konec
Ivan <i>Pojasar</i>	fundus	1	pojasar	
Nikola <i>bravar</i>	fundus	1	bravar	
fundus Zlatarek	fundus	1		
ud. Mužek	fundus	½		
Jakob <i>Mlinar</i>	fundus	½	mlinar	
fundus Ignaczy	fundus	1		

ud. Cherni Peter	fundus	1		
fundus Rudnički, sada gradski	fundus	1		Ciglenica
Nikola Rokaj	fundus	1		Brodovski konec
Harnnay <i>Sostar</i>	fundus	1	postolar	
Nikola Paljak	fundus	2		Brodovski konec
ud. Lehar (Martina, Coradin Barbara)	fundus	3	ud. staklara	Milički konec
fundus Droždek	fundus	$\frac{3}{4}$		
Mihael Vrabec	fundus	3	krojač, cehmeštar, senator, oficijal	s vanjske strane obrambenog jarka
Bratomanić (Mihael, pl.)	fundus	1		
ud. Vadiniay (Ivana, Suzana Piroš)	fundus	2		
ud. Bajz (Nikole, Barbara Bajz)	fundus	1		
nasljednici Ranker (Andrije)	fundus	1		
Ivan Borković	fundus	1 $\frac{1}{2}$		
fundus <i>Pojaszar</i>	fundus	$\frac{1}{2}$	pojasar	
ud. Novak (Petra, Jelena Horvat)	fundus	1		Brodovski konec
ud. Kolmar Herbardusa, baruna	fundus	1	ud. konjanika varaždinske čete	kuća uz obalu kanala i Brodovski konec
ud. Premužić (Luke)	fundus	1		Brodovski konec
Juraj Lovreković	fundus	1		Brodovski konec
D: Juraj Krainay	fundus	$\frac{3}{4}$		Brodovski konec
ud. Pekovica (Matije Tropinjaka)	fundus	1	ud. pekara	uz obrambeni jarak
Franjo Široki	fundus	1		
Pavao Czikleny	fundus	1	krojač	Brodovski konec
Reszek (Supruga kćer Ivana Cvetkovića)	fundus	1		Brodovski konec
Petar Tot	fundus	1		Brodovski konec
ud. Kerniody	fundus	1		Brodovski konec
Nikola Šargač	fundus	1	mesar, četvrtar	

Mihael Lovreković	fundus	1		<i>Na Grabe gdi zivinszky szciem sztoy</i>
Juraj Tomašković	fundus	1		uz obrambeni jarak kod Gornjih vrata
Juraj Keszl	fundus	1		uz obrambeni jarak
Mihael Saitter	fundus	¼		
Ivan Ileković	fundus	1		Brodovski konec u području Krošakovog zdenca
Čakovečki pavlini	fundus	1		uz obrambeni jarak kod Gornjih vrata
Mihael Heršek	fundus	2		
Juraj Mateković	fundus	1	lončar	uz obrambeni jarak kod Gornjih vrata
Juraj Nagy	fundus	1		kod Gornjih vrata
Mihael Koračević	fundus	1		Brodovski konec
Luka Hagiek	fundus	2 ½		kod Gornjih vrata
	alodij	1		
fundus Bartolić	fundus	2		
Luka Bradula	fundus	1		Ciglenica
Jakob Saytar (Saitter)	fundus	1 ½	vojniki	Ciglenica
fundus Glasar	fundus	2		Ciglenica
gradska zemljišta	fundus	2		
franjevaci	fundus	3		
fundus Galić	fundus	½		